

Πίνακας φυτών για το σχολικό κήπο

Παπαθανασίου Ελένη, Τεχνολόγος Γεωπόνος

“ ΠΩΣ ΘΑ ΕΠΙΛΕΞΟΥΜΕ ΤΑ ΦΥΤΑ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ Ή ΤΟΝ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΚΗΠΟΥ ”

Τα φυτά ως ζωντανοί οργανισμοί και σαν αναπόσπαστο μέρος της οικολογικής αλυσίδας, αλληλεπιδρούν με πλήθος αβιοτικών (κλίμα, ανάγλυφο, διάρκεια ημέρας) και βιοτικών παραγόντων (σχέσεις με άλλους οργανισμούς), με αποτέλεσμα να έχουν συγκεκριμένες περιοχές φυσικής εξάπλωσης.

Οι σημαντικότερες από τις παραμέτρους που επηρεάζουν αυτή την εξάπλωση είναι: η ποιότητα του εδάφους (σύσταση, βάθος, χαλαρότητα), η κατανομή των βροχοπτώσεων, η υγρασία, η θερμοκρασία (διάρκεια ξηροθερμικής περιόδου, καύσωνες, παγετοί κ.α.), η ένταση των ανέμων, η ηλιοφάνεια, το γεωγραφικό πλάτος, η απόσταση από τη θάλασσα, το υψόμετρο κ.α.

Η επιλογή των φυτών του κήπου, πρέπει να είναι προσεκτική. Γενικά αποφεύγονται φυτά:

- ♦ με αγκάθια (ζοχιές, γαιδουράγκαθο, γκορτσιά κλπ),
- ♦ που προκαλούν αλλεργίες (περδικάκι, πεύκο κλπ)
- ♦ που προκαλούν ερεθισμούς (πικροδάφνη, τσουκνίδα, συκιά, γαλατσίδα κλπ)
- ♦ ευπαθή σε εχθρούς και ασθένειες των οποίων η αντιμετώπιση απαιτεί χρήση φυτοφαρμάκων.

Προτεινόμενοι σπόροι για λαχανόκηπο: μαρούλι, μαϊντανό, ρόκα, σπανάκι, ρεπάνια, άνηθο, αρακά, κολοκύθια, παντζάρια, καρότα, σέλινο κλπ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΣΤΗΝ ΑΥΛΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Τα φυτά μπορούμε να τα κατατάξουμε σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τη μορφή τους, το μέγεθος, τις προτιμήσεις τους και τις συνήθειές τους . Ο ακόλουθος κατάλογος περιλαμβάνει ενδεικτικά μεσογειακά φυτά κατάλληλα προσαρμοσμένα στο Βοιωτικό περιβάλλον που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για τις φυτεύσεις μας.

ΔΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΘΑΜΝΟΙ

- ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ (Cupressus sempervirens)

έως 30μ., αειθαλές, ολιγαρκές, αντοχή σε ξηρασία, υψηλές θερμοκρασίες και ανέμους.

- ΧΑΡΟΥΠΙΑ (*Ceratonia siliqua*)

αειθαλές, αντοχή σε ξηρασία και άγονα εδάφη

- ΕΛΙΑ (*Olea europea*)

έως 10μ., αειθαλές, οι καρποί της μπορούν να ελκύσουν ορνιθοπανίδα

- ΚΟΥΜΑΡΙΑ ΗΜΕΡΗ (*Arbutus unedo*)

έως 3μ., αειθαλές χαρακτηριστικοί οι καρποί του (τα κούμαρα) που

ωριμάζουν το φθινόπωρο και είναι βρώσιμα από πουλιά

- ΑΓΡΙΟΚΟΥΜΑΡΙΑ (*Arbutus andrachne*)

έως 4μ., αειθαλές, χαρακτηριστικός λείος κορμός

- ΦΙΛΛΥΚΙ (*Phillyrea latifolia*)

έως 8μ., αειθαλές

- ΘΑΜΝΟΚΥΠΑΡΙΣΣΟ (*Juniperus phoenicea*)

έως 4μ., αειθαλές, ξηρόφιλο, κατάλληλο για χαμηλές παραθαλάσσιες περιοχές,

ολιγαρκές, με πολύ αργή ανάπτυξη

- ΚΟΥΤΣΟΥΠΙΑ (*Cercis siliquastrum*)

φυλλοβόλο, έντονη ανθοφορία την άνοιξη πριν ακόμα «βγουν» τα φύλλα

- ΤΣΑΠΟΥΡΝΙΑ (*Prunus spinosa*)

φυλλοβόλο, φωτόφιλο, αντέχει σε πετρώδη ξερά εδάφη

- ΑΜΥΓΔΑΛΙΑ (*Prunus amygdalus*)

έως 8μ., φυλλοβόλο, φωτόφιλο, αντοχή σε πετρώδη ασβεστολιθικά εδάφη,

ανθοφορία νωρίς την άνοιξη

- ΤΖΙΤΖΙΦΙΑ (*Elaeagnus angustifolius*)

φυλλοβόλο, κατάλληλο για αμμώδη εδάφη, ακόμα και δίπλα στο κύμα

- ΔΑΦΝΗ (*Laurus nobilis*)

έως 10μ., αειθαλές, φωτόφιλο, αλλά αντέχει και σε μερική σκίαση, αντοχή

στην ξηρασία, κατάλληλο για αμμοπηλώδη ξηρά ασβεστούχα εδάφη.

- ΡΟΔΙΑ (*Punica granatum*)

έως 5μ., δεν αντέχει την έκθεση στους ανέμους, χαρακτηριστικοί κόκκινοι

καρποί που ωριμάζουν το φθινόπωρο.

- ΓΚΟΡΤΣΙΑ (*Pirus amygdaliformis*)

έως 6μ., φυλλοβόλο, ανθοφορία Μάρτιο Απρίλιο, όμορφα υπόλευκα άνθη

- ΜΕΛΙΚΟΚΙΑ (*Celtis australis*)

έως 25 μ., φυλλοβόλο, προτιμά υγρά γόνιμα εδάφη αλλά αντέχει και στην

ξηρασία

- ΜΥΡΤΙΑ (*Myrtus communis*)

1-3μ., αειθαλές, προτιμά υγρά και σκιερά μέρη, αναδύει λεπτό χαρακτηριστικό

άρωμα

- ΛΙΓΑΡΙΑ (*Vitex agnus-castus*)

προτιμά ζεστές υγρές τοποθεσίες

- ΔΕΝΔΡΟΛΙΒΑΝΟ (*Rosmarinus officinalis*)

έως 1,5μ., αειθαλές, αρωματικό, φθινοπωρινή και ανοιξιάτικη ανθοφορία

ΜΙΚΡΟΙ ΘΑΜΝΟΙ

- ΡΙΓΑΝΕΣ (*Origanum sp.*)

αρωματικό, αντοχή σε ξηρασία και άγονα εδάφη

- ΛΕΒΑΝΤΑ (*Lavandula stoechas*)

αρωματικό με καλοκαιρινή ανθοφορία

- ΘΡΟΥΜΠΙ (*Satureja thymbra*)

αρωματικό, φωτόφιλο, αντοχή σε ξηρασία και άγονα εδάφη

- ΘΥΜΑΡΙ (*Coridothymus capitatus*)

αρωματικό, αντοχή σε ξηρασία και άγονα εδάφη

- ΦΥΤΙΛΑΚΙ (*Ballota acetabulosa*)

αντοχή σε ξηρασία και άγονα εδάφη, ο κάλυκας του άνθους του χρησιμοποιείται σαν φυτίλι στα καντήλια

- ΛΑΔΑΝΙΕΣ (*Cistus spp.*)

αντοχή σε ξηρασία και άγονα εδάφη

- ΜΗΔΙΚΗ (*Medicago arborea*)

Έως 3μ., φυλλοβόλο το καλοκαίρι, όμορφα κίτρινα άνθη την άνοιξη, αντοχή σε άγονα και ξερά εδάφη

- ΑΣΦΑΚΑ (*Phlomis fruticosa*)

αντοχή σε ξηρασία και άγονα εδάφη

- ΦΑΣΚΟΜΗΛΙΕΣ (*Salvia fruticosa, Salvia pomifera*)

αρωματικό, ανθίζει νωρίς το καλοκαίρι, αντοχή σε ξηρασία και άγονα εδάφη

- ΜΕΝΤΕΣ (*Mentha sp.*)

αρωματικό, με έρπον ριζικό σύστημα, προτιμά υγρά και γόνιμα εδάφη

- ΜΕΛΙΣΣΟΧΟΡΤΟ (*Melissa officinalis*)

έως 0,8μ., φωτόφιλο, με έντονη οσμή λεμονιού

- ΜΑΤΖΟΥΡΑΝΑ (*Origanum majorana*)

αρωματικό, αντοχή σε ξηρασία και άγονα εδάφη

- ΑΜΑΡΑΝΤΑ (*Limonium, Helichrysum*)

όμορφα διακοσμητικά φυτά, που διατηρούν το σχήμα και τη μορφή τους και μετά την ξήρανσή τους.

- ΦΛΟΜΟΣ (*Verbascum*)

συνήθως μονοετή ή διετή με φαρμακευτική δράση (διουρητικό)

ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ

- ΑΗΓΙΑΝΝΗΣ (κληματίδα) (*Clematis sp.*)

όμορφα άνθη, κατάλληλο για κάλυψη τοίχων, προτιμά εδάφη φτωχά σε ασβέστιο, καλά στραγγιζόμενα και καλή λίπανση.

- ΑΓΙΟΚΛΗΜΑ (*Lonicera sp.*)

παράγει αρωματικά άνθη.

- ΚΙΣΣΟΣ (*Hedera helix*)

αντοχή σε σκιερά και ημισκιερά μέρη.

- ΓΙΑΣΕΜΙ (*Jasminum*) (Ελληνικά: π.χ. χιώτικο, ζακυνθινό)

αντοχή σε ξερά και πετρώδη εδάφη, όμορφα μικρά κίτρινα άνθη

- ΚΑΠΠΑΡΗ (*Capparis spinosa*)

αντοχή σε ξερά, πετρώδη και βραχώδη εδάφη. Οι καρποί του τρώγονται.

- ΑΜΠΕΛΙ (*Vitis vinifera*)

φυλλοβόλο, μπορεί να αποκτήσει μεγάλες διαστάσεις, αντοχή στην ξηρασία.

- ΧΩΝΑΚΙΑ (*Convolvulus spp.*)

ολιγαρκή, προσαρμόζονται σε ποικίλα εδάφη, ξηρά και φτωχά.
Πολλαπλασιάζεται εύκολα.

ΒΟΛΒΟΦΥΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΟΩΔΗ

- **ΑΝΕΜΩΝΕΣ** (*Anemone* spp.)
προτιμά καλά εδάφη
- **ΚΥΚΛΑΜΙΝΑ** (*Cyclamen* spp.)
βολβόριζα, προτιμά σκιερά πλούσια εδάφη
- **ΙΡΙΔΕΣ** (*Iris* spp.)
όμορφα άνθη, φαρμακευτικές ιδιότητες, προτιμά γόνιμα εδάφη, καλά στραγγιζόμενα
- **ΑΓΡΙΟΠΑΝΣΕΔΕΣ** (*Viola* spp.)
ποικιλία χρωμάτων, προτιμά σκιά και υγρασία
- **ΑΓΡΙΟΤΟΥΛΙΠΕΣ** (*Tulipa* spp.)
βολβόριζα, ποικιλία χρωμάτων, ανθοφορία Μάρτιο έως Μάιο
- **ΚΡΟΚΟΙ** (*Crocus* spp.)
βολβόριζα, ανθοφορία Άνοιξη ή Φθινόπωρο. Παράγει χρωστικές που χρησιμοποιούνται από τον άνθρωπο.
- **ΨΩΜΙ ΤΟΥ ΚΟΥΚΟΥ** (*Muscari* spp.)
βολβόριζα, σε μέτρια εδάφη, με μεγάλη ικανότητα πολλαπλασιασμού
- **ΣΚΥΛΟΚΡΕΜΜΥΔΑ** (*Urginea maritima*)
βολβόριζα, πολυετή, καλοκαιρινή ανθοφορία, κατάλληλα για αμμώδη παραθαλάσσια εδάφη
- **ΝΑΡΚΙΣΣΟΙ** (*Narcissus* spp.)
βολβόριζα, με κίτρινα, λευκά, αρωματικά άνθη
- **ΑΓΡΙΟΓΛΑΔΙΟΛΕΣ** (*Gladiolus* spp.)
βολβόριζα, προτιμά πλούσια αμμώδη εδάφη
- **ΤΡΙΦΥΛΛΙΑ** (*Trifolium* spp.)
εμπλουτίζουν το έδαφος σε άζωτο
- **ΜΗ ΜΕ ΛΗΣΜΟΝΕΙ** (*Myosotis* sp.)
όμορφα άνθη, αντοχή στο ψύχος, δεν αντέχουν στην έντονη ξηρασία
- **ΜΑΡΓΑΡΙΤΕΣ** (*Chrysanthemum, Anthemis*)
όμορφα άνθη
- **ΠΑΙΩΝΙΕΣ** (*Paeonia* spp.)
πολυετή, με όμορφα άνθη, αντοχή στο ψύχος, προτιμούν γόνιμα εδάφη
- **ΛΥΧΝΙΣ** (*Lychnis coronaria*)
όμορφα άνθη, αντοχή σε πετρώδη εδάφη
- **ΑΓΡΙΟΓΑΡΥΦΑΛΙΕΣ** (*Silene, Dianthus, Petrorrhagia* spp.)
προτιμούν αμμοαργιλώδη εδάφη, αντέχουν σε φτωχά πετρώδη, και χρειάζονται αρκετό φως
- **ΚΡΙΝΑΚΙ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ** (*Pancreatium maritimum*)
- **ΑΓΡΙΟΜΟΛΟΧΕΣ** (*Malva, Althaea*)
κατάλληλες για εδαφοκάλυψη
- **ΝΑΡΘΗΚΑΣ** (*Ferulago* sp.) (Με αυτό ο Προμηθέας έφερε τη φωτιά στους ανθρώπους), αντοχή σε πετρώδη και άγονα εδάφη
- **ΚΑΜΠΑΝΟΥΛΕΣ** (*Campanula* spp.)

όμορφα μπλε, μοβ άνθη, προσαρμογή σε ποικίλα είδη εδαφών.

Σημειώσεις :

- ◆ Το Δασαρχείο Λιβαδειάς βρίσκεται στην οδό Κάδμου 11.
- ◆ Αριθμός τηλεφωνικής επικοινωνίας 22610 – 81162.
- ◆ Οι αιτήσεις των διευθυντών των σχολείων ή των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων γίνονται προς το Δασαρχείο Λιβαδειάς, υπ ' όψη του κ. Κουτσοβασίλη.
- ◆ Η λίστα των υπαρχόντων φυτών θα ανακοινωθεί αρχές Νοεμβρίου, οπότε και θα πρέπει οι ενδιαφερόμενοι να επικοινωνήσουν με το δασαρχείο για καλλίτερη ενημέρωσή τους.
- ◆ Τα φυτά παραλαμβάνονται από το δασικό φυτώριο Αλιάρτου (κοντά στο ΚΤΕΟ Αλιάρτου). Υπεύθυνος του φυτωρίου είναι ο κ. Χαλιμούρδας και το τηλ. επικοινωνίας είναι 22680 – 22297.

Ένας "δολοφόνος" στον κήπο μας... Πικροδάφνη!
Γράφτηκε από την [Ελένη Λουκά](#)

Είναι φορές που ένα όμορφο περιτύλιγμα μπορεί κάλλιστα να μας ξεγελάσει αναφορικά με το περιεχόμενό του... Να μας παραπλανήσει και να μας οδηγήσει σε λάθος εντυπώσεις ή συμπεράσματα. Αλήθεια, γνωρίζετε ότι πίσω από τα κάλλη της πικροδάφνης (*nerium oleander*) κρύβεται ένα εξαιρετικά δηλητηριώδες φυτό, αν φαγωθεί, και ότι ακόμα και οι αναθυμιάσεις από κάψιμο του βλαστού της είναι επικίνδυνες;

Αν και η πικροδάφνη μπαίνει άνετα στη λίστα με τα 5 πιο δηλητηριώδη φυτά στον κόσμο, παρ' όλα αυτά θα τη βρούμε παντού. Από τις άκρες των δρόμων και των εθνικών οδών μέχρι σε αυλές σπιτιών ακόμη και σχολείων. Σε πάρκα αναψυχής, νησίδες δρόμων, πεζοδρόμια και πλατείες. Την έχω δει ακόμη, πολύ κακώς βέβαια, και σε αυλές παιδικών σταθμών.

Ενδημικό φυτό της Μεσογείου και της νοτιοδυτικής Ασίας, πλέον μπορούμε να το βρούμε παντού στον κόσμο, εκτός από τα πολύ ψυχρά κλίματα, σαν καλλωπιστικό φυτό. Το πλούσιο φύλλωμα και η παρατεταμένη εντυπωσιακή ανθοφορία της όλο το καλοκαίρι, έχει κάνει την πικροδάφνη προτιμητέο φυτό στη διαμόρφωση εξωτερικών και κοινόχρηστων χώρων. Το συναντάμε σαν αειθαλή θάμνο ή και μικρό δέντρο που μπορεί να φτάσει και 4 μέτρα ύψος. Η ανθοφορία της ξεκινά τον Μάιο και τελειώνει το Νοέμβριο. Τα άνθη της είναι μεγάλα και ρόδινα, στις δε βελτιωμένες καλλιεργούμενες ποικιλίες θα δούμε χρώματα, όπως λευκό, κόκκινο κ.α.

Παρά τις αυξημένες ανάγκες για ηλιακό φως, η πικροδάφνη είναι πολύ ανθεκτικό φυτό και προσαρμόζεται εύκολα σε κάθε τύπο εδάφους. Μοναδικός περιορισμός της είναι η θερμοκρασία κάτω από το 0, αν και αναβλαστάνει εύκολα. Αντέχει στην ξηρασία και στους ισχυρούς αέρηδες. Την αυτοφυή πικροδάφνη θα την βρούμε κοντά σε όχθες ποταμών, σε ρέματα και γενικά σε

υγρές τοποθεσίες σε χαμηλά υψόμετρα. Ο καρπός εμφανίζεται τον Σεπτέμβριο και είναι επιμήκης, δερματώδης και περιέχει παρά πολλά σπέρματα με θυσανοειδή φτερά που τα βοηθούν να μεταφέρονται πιο εύκολα σε μεγάλες αποστάσεις. Πολλαπλασιάζεται εύκολα με μοσχεύματα και σπόρο. Ο γαλακτώδης χυμός που υπάρχει σε όλα τα μέρη του φυτού είναι γεμάτος με πολλές τοξικές ουσίες, καρδιακούς γλυκοζίτες, με κυριότερη την ολεανδρίνη (Oleandrin).

Ακόμη και ο καπνός από πικροδάφνη που καίγεται είναι πολύ τοξικός. Έχουν σημειωθεί θανατηφόρες δηλητηριάσεις σε ανθρώπους που έψησαν στην εσοχή, χρησιμοποιώντας βλαστούς πικροδάφνης. Η επαφή με το δέρμα προκαλεί ερεθισμό. Έχει χρησιμοποιηθεί και ως φαρμακευτικό φυτό από τους αρχαίους χρόνους. Την αναφέρουν οι Πλίνιος, Θεόφραστος και Διοσκουρίδης στα συγγράμματά τους. Τον 19ο αιώνα, απομονώθηκε η δραστική ουσία Oleandrin την οποία και χρησιμοποίησαν για καρδιακές παθήσεις σε ελάχιστη δοσολογία. Τα δραστικά στοιχεία της πικροδάφνης έχουν παρόμοια δράση με τα δραστικά στοιχεία της επίσης δηλητηριώδους διγίταρίας (digitalis). Ένα μόνο φύλλο είναι θανατηφόρο για ένα μικρό παιδί, λίγα φύλλα φτάνουν για έναν ενήλικα και αρκούν 100 γραμμάρια φύλλων να γίνουν θανατηφόρα για ένα άλογο. Αν και την αποφεύγουν "όπως ο διάολος το λιβάνι", συχνά παρατηρούνται θανατηφόρα ατυχήματα σε ζώα που κατά λάθος θα την δοκιμάσουν. Το ίδιο συμβαίνει και με τις μέλισσες. Πρέπει να υπάρχει μεγάλη έλλειψη άλλης ανθοφορίας για να εξαναγκαστεί μια μέλισσα να τρυγήσει την πικροδάφνη. Έτσι κι αλλιώς, είναι αποστολή αυτοκτονίας αφού ξέρουν ότι οι περισσότερες που θα επισκεφτούν άνθη πικροδάφνης σύντομα θα είναι νεκρές. Το μέλι που θα έχει παραχθεί είναι τοξικό.

Καταλήγουμε, λοιπόν, ότι ένα τέτοιου είδους φυτό, όπως η πικροδάφνη, που μας δίνει τη δυνατότητα ακόμα και το χειμώνα να ομορφαίνει τις διαδρομές μας, τις αυλές μας και τους κοινόχρηστους χώρους μας, θέλει την προσοχή του.

Η ομορφιά, πολλές φορές, μπορεί να αποβεί μοιραία!